

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.149.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 8769 Pani Posłanki Magdaleny Filipek-Sobczak w sprawie rządowego projektu ustawy o asystencji, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami ma na celu wdrożenie systemowego rozwiązania zapewniającego osobom z niepełnosprawnościami indywidualne wsparcie umożliwiające im prowadzenie niezależnego życia i pełne uczestnictwo w życiu społecznym oraz zawodowym. Projekt stanowi realizację zobowiązań wynikających z Konwencji ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, zwanej dalej „Konwencją” (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), ratyfikowanej przez Polskę 6 września 2012 r., w szczególności jej art. 19. Projekt ustawy znajduje też oparcie w przepisach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78 poz. 483, z 2001 r. nr 28 poz. 319, z 2006 r. nr 200 poz. 1471, z 2009 nr 114 poz. 946), w tym w art. 69.

Zarówno art. 19 Konwencji, jak i art. 69 Konstytucji mają charakter ogólny i kierunkowy. Oznacza to, że przepisy te nie przesądzają o konkretnych rozwiązaniach prawnych, lecz wskazują standardy i cele, które powinny być osiągnięte przez państwo. W myśl art. 19 Konwencji, państwa-strony mają obowiązek zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości prowadzenia niezależnego życia oraz uczestnictwa w życiu społecznym. Przepis ten nie wymaga jednak ustanowienia jednolitych form wsparcia dla wszystkich osób z niepełnosprawnościami, lecz pozostawia państwu swobodę w doborze odpowiednich i skutecznych środków prawnych. Również art. 69 Konstytucji wskazuje na ogólny obowiązek władz publicznych udzielania osobom z niepełnosprawnościami pomocy, ale nie definiuje konkretnego katalogu świadczeń, nie ustala ich poziomu, formy ani trybu przyznawania. Ustawodawca zachowuje w tym zakresie swobodę legislacyjną, o ile zapewni mechanizmy, które w sposób efektywny umożliwiają realizację celów wskazanych w tym przepisie. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (m.in. 16 marca 1999 r., sygn. K 35/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 37; 23 października 2007 r., sygn. P 28/07, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 106; 19 kwietnia 2011 r., sygn. P 41/09).

Projektowana ustawa przewiduje, że asystencja osobista będzie przysługiwała osobom z niepełnosprawnościami w wieku od 13 do 65 roku życia. Rozwiązanie to wynika z celu ustawy, jakim jest zapewnienie wsparcia zwiększającego niezależność osobom znajdującym się w najbardziej aktywnym społecznie i zawodowo okresie życia.

Odnośnie do nieobjęcia asystencją osobistą, zgodnie z projektem ustawy, dzieci poniżej 13 roku życia, podkreślić należy, że dzieci w tym wieku wymagają przede wszystkim opieki rodzicielskiej lub opiekuna prawnego. Dodatkowo, w obecnie funkcjonujących programach resortowych (np. „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” finansowany z Funduszu Solidarnościowego) możliwe jest objęcie dzieci już poniżej 2. roku życia usługami asystenckimi, pod warunkiem spełniania określonych przesłanek tj. posiadania orzeczenia

o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności – konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Niezależnie od tego, przepisy projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami zawierają rozwiązanie, zgodnie z którym minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego po upływie 36 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy dokona przeglądu stosowania jej przepisów, w tym m.in. analizy wpływu przyjętych rozwiązań na dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami. Celem tej ewaluacji – jak zakłada projekt – jest dokonanie oceny systemu świadczenia asystencji osobistej na rzecz dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, i przedstawienie rekomendacji Radzie Ministrów w kwestii rozwiązań ustawowych umożliwiających rozwój świadczenia asystencji osobistej na rzecz dzieci i młodzieży, w tym objęcia prawem do asystencji osobistej dzieci przed ukończeniem 13. roku życia.

Osoby powyżej 65. roku życia korzystają z innych, dedykowanych im i najbardziej dla nich adekwatnych form wsparcia. Są to m.in. usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, świadczone w ramach pomocy społecznej: programy dla seniorów („Senior+”, „Opieka 75+”). Dla osób starszych (seniorów) planowane jest ponadto nowe rozwiązanie w postaci bonu senioralnego (projekt ustawy o bonie senioralnym znajduje się w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów pod numerem: UA3).

Podobnie jak dzieci poniżej 13 roku życia, także osoby z niepełnosprawnościami, które przekroczyły 65 rok życia i posiadają orzeczenie:

- znacznym stopniu niepełnosprawności albo
- umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, albo
- traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi w lit. a i b, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- mogą korzystać z tzw. „programowej” asystencji osobistej, której celem jest dążenie do poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, zwiększenia możliwości zaspokajania jej potrzeb oraz włączenia jej w życie społeczne (zob.: Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2025: <https://www.gov.pl/web/rodzina/otwarty-konkurs-ofert-w-ramach-programu-resortowego-ministra-rodziny-pracy-i-polityki-spoecznej-asystent-osobisty-osoby-z-niepelnosprawnoscia-dla-organizacji-pozarządowych--edycja-2025>).

Obecnie w systemie oceny poziomu potrzeby wsparcia, jako uprawniającą do uzyskania prawa do asystencji osobistej ustalono liczbę 80 punktów, przyznanych osobie zainteresowanej w stosowanej skali. Wynika to z konieczności ustanowienia kolejności przyznawania usług asystencji osobistej przy ograniczonych zasobach. Niemniej dopuszcza się możliwość wprowadzanie korekt w tym zakresie. Po 3 latach funkcjonowania ustawy zostanie przeprowadzona ewaluacja jej przepisów.

Projekt ustawy przewiduje możliwość przeglądu i korekty stosowanych kryteriów. Po upływie 18 miesięcy od wejścia omawianego aktu w życie, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego dokona ewaluacji jego stosowania, w tym skutków przyjętego progu punktowego i wpływu przepisów na różne grupy osób z niepełnosprawnościami,

w celu oceny systemu świadczenia asystencji osobistej oraz przedstawienia rekomendacji Radzie Ministrów w kwestii ewentualnej konieczności podjęcia działań korygujących w systemie świadczenia asystencji osobistej”.

Zwiększenie liczby osób uprawnionych do asystencji osobistej, co byłoby efektem obniżenia progu punktów w skali oceny poziomu wsparcia poniżej 80, zwłaszcza na początkowym etapie funkcjonowania projektowanej ustawy, mogłoby prowadzić do zmniejszenia dostępności usług asystencji osobistej dla osób, które znajdują się w najtrudniejszej sytuacji i najbardziej tej usługi potrzebują.

Jednocześnie osoby, które uzyskają mniej niż 80 punktów w skali potrzeby wsparcia, będą mogły nadal korzystać z usług asystenckich w ramach programów finansowanych z Funduszu Solidarnościowego.

Odnosząc się do zarzutu, iż projekt ustawy „jest wysoce dyskryminujący i selektywny - (...)”, gdyż „(...) faworyzuje osoby zamieszkujące instytucje opieki, jak domy pomocy społecznej (...)”, należy zauważyć, że zgodnie z projektowanymi przepisami asystencja osobista nie jest realizowana w czasie przebywania w określonych placówkach zapewniających opiekę m.in. w Domach Pomocy Społecznej (DPS). Czynności wykonywane przez asystenta osobistego nie będą mogły się pokrywać z tymi, które są już zapewnione w DPS bądź w innych określonych placówkach. Ponadto, projekt zawiera rozwiązanie, z którego wynika, że po 14 dniach pobytu osoby w DPS (lub innych określonych placówkach), liczba godzin asystencji osobistej ulega zmniejszeniu do 75%. Projektowane przepisy ograniczają więc lub zawieszają wsparcie świadczone w formie asystencji osobistej, jeżeli osoba do niej uprawniona przebywa w instytucji całodobowej. Co więcej, liczba godzin asystencji osobistej jest redukowana, a asystent osobisty nie może wykonywać czynności już zabezpieczonych formami wsparcia zapewnionymi np. w DPS.

Nie można więc zgodzić się z oceną, że projektowane przepisy faworyzują osoby przebywające w DPS. Przeciwnie, ograniczają ich dostęp do asystencji osobistej z tego powodu, że osoby te mają już zapewnioną opiekę instytucjonalną. Asystencja z istoty rzeczy skierowana jest przede wszystkim do osób funkcjonujących w środowisku otwartym (aktywnych społecznie i zawodowo), dla których brak wsparcia w formie asystencji osobistej byłby wykluczający.

Projektowana ustawa uwzględnia zatem konstytucyjne i określone w Konwencji zobowiązania państwa. Przyjęte w projekcie kryteria wieku oraz próg punktowy nie mają charakteru dyskryminacyjnego, lecz służą optymalizacji dostępności usług asystenckich dla osób, które najbardziej ich potrzebują. Dla osób poza zakresem ustawowym przewidziano kontynuację wsparcia w ramach programów resortowych lub innych instrumentów polityki społecznej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/